Visitationstal i Håtuna kyrka den 23 september 2018

Kära församlingsbor och medarbetare i Bro församling av Uppsala stift.

Min första tjänstgöring som präst efter vigningen den 16 december 1973 var i Bro, Låssa, Håtuna och Håbo-Tibble. Jag minns med tacksamhet och glädje åren som präst här. Det har känts gott att under årens lopp i olika sammanhang, under visitationen och under denna högmässa få möta gamla bekanta från den tiden. Inte trodde jag att jag skulle komma tillbaka som biskop för en av mina sista biskopsvisitationer.

Mycket har hänt under gångna decennier i samhället, kyrkan och församlingen. Alla tider är förändringstider och det gäller inte minst för vår tid. Därför har det varit intressant och känts angeläget att komma tillbaka för samtal om förutsättningarna för församlingens uppdrag och de utmaningar som ligger framför.

Sigtuna kontrakt där Bro församling ingår överfördes den 1 januari 2015 från ärkebiskopen till mig som biskop i Uppsala stift. Tidigt besökte jag församlingen för en första kontakt och för att samtala med kyrkoherde Ann-Charlotte Träisk som jag lärt känna som en kompetent kontraktsprost. Jag minns med glädje den fortbildningsresa till Israel som vi ett år senare fick göra tillsammans med ärkebiskopen, övriga kontraktsprostar och några stiftsmedarbetare. I juni 2016 tog hon kontakt med mig för att lämna uppdraget som kontraktsprost, eftersom hon kände sig trött. Inte kunde vi ana att hon bar på en svår sjukdom som bröt ut på allvar tidigt hösten 2016 och som ledde till hennes bortgång i januari 2017. Kyrkoråd, kontraktsprost och stiftet försökte finna en akut övergångslösning under hennes sjukdom och tiden efter. Matz Antesten blev tillförordnad under ett år och fick sedan församlingens förtroende att bli ordinarie kyrkoherde. Församlingen befinner sig fortfarande i en övergångs- och bearbetningsfas, som kommer att ta tid.

Visitationen har gett möjlighet till lägesavstämning, analys och reflektion. Problem har kommit upp på bordet, möjligheter likaså. Jag kommer att beröra några av de utmaningar och glädjeämnen jag sett under visitationen och även tagit del av i statistik och dokument. Mer finns att ta del av i det protokoll som senare sänds till er. Det finns också sådant som kommer att bearbetas i kontakter mellan stiftet och församlingen. Stiftets grundläggande uppgift är ju att främja och ha tillsyn över församlingslivet.

Olika bilder – att forma gemensamma mål

Under visitationens kvällsprogram med förtroendevalda, medarbetare och församlingsbor där vi fokuserade på församlingslivets behov och framtida inriktning kom det också fram visst missnöje. Allt är inte bra och allt har inte heller varit bra tidigare.

Det är nu av största vikt att ni fokuserar på ert uppdrag som kristen församling och gemensamt arbetar framåt. Det finns några prioriterade områden:

1. Gudstjänstlivet
2. Diakoni och Ideellt engagemang
3. Undervisning
4. Mission

Jag återkommer till dem.

För den övergripande strategiska inriktningen och det nödvändiga utvecklingsarbetet när det gäller församlingens uppdrag finns församlingsinstruktionen som lagts fast i Kyrkoordningen.

Församlingsinstruktionen behöver bäras av en vision. Den ska vara ett principiellt styrdokument för verksamhetsplaner och budget. Den behöver ses över, enligt direktiven varje mandatperiod. Kvällsprogrammet under visitationen var avsett som en upptakt till det arbetet genom medverkan av stiftets utbildningsledare, diakonen Katarina Olofsgård.

Församlingsinstruktionen kan arbetas fram på olika sätt men förankras bäst genom en bred process där anställda, förtroendevalda, ideella medarbetare och andra engagerade ingår. Ansvaret att ta fram ett utkast ligger på kyrkoherden och kyrkorådet i samspel med stiftet, som gärna ger stöd. Sedan beslutar kyrkofullmäktige och kyrkoherden var för sig om församlingsinstruktionen innan domkapitlet utfärdar den så att den blir en gemensam plattform för församlingslivets utveckling. Den senast utfärdade församlingsinstruktionen är från 2005. På er hemsida ligger en instruktion från 2015 som av någon anledning inte blev inskickad och utfärdad av domkapitlet. Den innehåller bra material som kan användas när ni ska ta fram en ny instruktion, som enligt domkapitlets riktlinjer ska vara kortare och mer strategiskt övergripande.

Diakoni – människors behov i ett förändrat samhälle
Det enhetssamhälle som präglade Sverige har stegvis förändrats under drygt 150 år, snabbare under de senaste decennierna. Det svenska samhället är pluralistiskt i flera avseenden och befinner sig i omställning där frågor om integration och utsatthet hamnar i fokus. Människors behov förändras och därför är det viktigt med en samtidsanalys och dialog med det omgivande samhället. Vi har under visitationen fått flera målande beskrivningar om utanförskap, behov och förväntningar på församlingen. Alla behov som nämnts kommer att återges i visitationsprotokollet så som jag lovade vid kvällssamlingen.

Vissa mötesplatser för social samvaro och stöd som tidigare fanns saknas, därför behövs nya. Det är klokt att då ta del av de beskrivningar och analyser som redan finns i kommunen och fundera över vilka andra aktörer som församlingen kan samverka med för att linda ensamhet och social nöd, exempelvis kommunen, andra församlingar och ideella organisationer. Det diakonala arbetet behöver ledas av en utbildad diakon vilket ni ännu inte har. Till dess det blir möjligt tror jag att en av prästerna behöver prioritera det arbetet, gärna i samverkan med Kungsängen-Västra Ryds församling. Mycket av ideellt arbete organiseras med fördel inom diakonin. Och i grunden är det nödvändigt att vi alla ser och har omsorg om vår medmänniska.

Kyrkor och lokaler – strategiska vägval
Allt tyder på att det inom en relativt snar framtid blir en stor utbyggnad på andra sidan järnvägen i Bro samhälle. Behovet av ett välfungerande kyrkcentrum har varit aktuellt under flera år. Ritningar har tagits fram för att placera ett sådant i Bro centrum. Av de samtal som förts är jag övertygad om att det behövs en fördjupning och komplettering av underlaget: exempelvis vad som kan och bör inrymmas, investeringskostnader och driftskostnader i jämförelse med de lokaler som idag finns på Prästvägen. Den ekonomiska utvecklingen behöver också tas med i bilden för att få fram ett realistiskt alternativ.

När det gäller era kyrkor så står de alla i församlingslivets tjänst vare sig det handlar om gudstjänster, musikliv, kyrkliga handlingar eller andra verksamheter. De kan också användas som mötesplatser. De kan även profileras på olika sätt beroende på var de ligger och de möjligheter som kyrkorummen ger. Det är viktigt att bygga vidare på det engagemang som församlingsbor har för varje kyrka och involvera dem i kommande vägval för användningen

av de heliga rum, som betyder mycket i människors liv. Tänk strategiskt om kyrkorna för att utveckla.

Visitationen började i Låssa kyrka, där vi diskuterade förändringsmöjligheter för att göra kyrkan mer användbar och tillgänglig för funktionsnedsatta.

Gudstjänster och musikliv
Jag gläder mig över att gudstjänstlivet analyseras och initiativ till en förnyelse av det tas. Det är viktigt med kontinuitet och regelbundenhet för gudstjänsterna på sön- och helgdagar även i de kyrkor där gudstjänst inte firas varje söndag. Det är bra att de kommer att kompletteras med veckomässor på tisdagar klockan 18 i kapellet i Bro.

I samtalen kom vi in på hur värdefullt det kan vara med en måltid i samband med gudstjänster. För barnfamiljer och pendlare kan det bli en win-win situation om gudstjänsten ligger i anslutning till kvällsmaten en vardagskväll, vi har sett det i fler församlingar där många kommer till gemenskap, måltid och gudstjänst i all enkelhet. Det fungerar för alla. Familjerna hålls samman. Jag rekommenderar att ni tillsätter en gudstjänstgrupp med olika åldrar representerade för att ta fram ett underlag för kyrkornas användning och gudstjänstlivets utformning.

På en affisch kunde jag läsa om ert omfattande musik- och körliv som vi har fått glädje av också idag: Kyrkokör, Sånglädje, Sing it, Bro barock-projektkör, Bro blockflöjtsensemble och två barnkörer. Många sluter upp vid musikgudstjänster och konserter. Sång och musik ger möjlighet för fler att lära känna de heliga rummen, delta i kyrkans gemenskap och fördjupas i kristen tro. För att inte tala om den personliga betydelse körerna har för körsångarna.

Undervisning, konfirmander och ungdomsarbete
Den gamla konfirmationsseden är bruten här som på de flesta håll. Det är inte längre självklart att konfirmeras. I den grupp som startat deltar åtta konfirmander. Ni har också en grupp unga ledare och en livaktig ungdomsgrupp som vi fick träffa förra tisdagen. Strategiska vägval behövs i konfirmandundervisningen. Ett sådant val är att samverka över församlingsgränserna för att kunna ge fler alternativ och dela kompetens. Unga ledare blir allt fler i vår kyrka vilket nog beror på att unga människor vill att ha ett sammanhang att växa i och en uppgift där de gör skillnad för andra. Det gäller nog för oss alla.

Det har funnits ett underskott när det gäller undervisning och lärande, därför gläder det mig att ni har en nystartad bibelstudiegrupp med god tillströmning. Tänk också på att moment av undervisning kan infogas i all verksamhet. Med undervisning menar jag inte envägskommunikation utan dela tro, kunskaper och erfarenheter, att vara kristen och medmänniska i dialog.

Mission
Vid mötet med personalen framkom ett önskemål om tydligare fokus på kristen tro i all verksamhet. Ambitionen är att göra Jesus känd, trodd och älskad. Det är också vad människor förväntar sig av Svenska kyrkan och stämmer med församlingens grundläggande uppgift och syfte.

Finska föreningen
Finska föreningen som vi fick träffa för gudstjänst och sång på finska i kommunens lokal är en livaktig förening som regelbundet träffas för gemenskap och gudstjänster. Dessutom sker

samarbete med kommunen och Kungsängen-Västra Ryds församling. Det är ett föredömligt och viktigt arbete som bärs av eldsjälar.

Arbetsmiljön
Det har i varierande grad under lång tid funnits arbetsmiljöproblem i församlingen. Jag har själv – även innan församlingen blev mitt ansvarsområde som biskop – tagit emot personliga vittnesbörd om det. Omsättningen av personal har varit stor. Vakanser har lett till problem med arbetsbelastning och svårigheter att möta de behov som är församlingens kallelse.

Under senare tid har en kvalificerad och oberoende arbetsmiljöundersökning gjorts av företagshälsovården på det sätt som en sådan ska göras. Den resulterade i en analys som legat till grund för åtgärder från församlingen som arbetsgivare. Det behöver följas upp kontinuerligt. Arbetsmiljölagstiftningen gäller också i kyrkan. Ingen ska behöva ha ont i magen av att gå till arbetet. Vi ska inte nöja oss med mindre än att församlingen är en god samarbets- och arbetsplats. Stiftet kan bidra med ledarstöd, utbildning och handledning. Ibland anlitar stiftet externa resurser, självfallet i samförstånd med församlingens kyrkoråd och kyrkoherde som har det grundläggande arbetsmiljöansvaret.

Slutord
Vi som gästat er tackar för gästfrihet, gemenskap och samtal där öppenhet funnits.

Så vill jag i enlighet med gammal tradition lämna ordet fritt och erbjuda den som så önskar att kommentera något som berör församlingen. Ordet är fritt! /Ingen begär ordet/.

Framtiden för Bro församling börjar idag. Det kan vara viktigt att bearbeta det förgångna, om det är möjligt. Men de avgörande möjligheterna hör framtiden till. Det är värt att idag påminna om att varje dag skapas nya berättelser i människors och församlingens liv. När det sker får vi också perspektiv på det som varit. Kyrkan ska leva i det hoppets perspektiv som Jesus Kristus öppnat. Nya berättelser skapas som handlar om kyrkans uppdrag att tjäna i den värld vi lever. Bibeln är full av sådana berättelser om människor som ledda av Gud tar livet på allvar, ser sin medmänniska och vandrar med Gud vid sin sida.

Känner ni till Ruth i Gamla testamentet? Hon var en modig kvinna som inte såg till sitt eget utan vågade följa sin svärmor att återvända till Betlehem. Både Ruth och Noomi var änkor. Inte var det enkelt, inte gick det fort heller. Men de gick tillsammans under Guds ledning. Vi är alla ständigt på väg. Vi ska inte gå eller leva aningslöst utan mål vare sig som enskilda eller församling. Det blir för tungt och vi riskerar att hamna helt vilse.

Frälsarkransens pärlor som så många bär på sin handled kan vara ett stöd för vandringen:
Gudspärlan som berättar om Guds närhet,
Tystnadspärlorna som återkommer sex gånger runt kransen inbjuder oss att stänga av alla intryck, allt brus.
Jagpärlan (den lilla vita) som hjälper oss att skala bort det yttre, att hitta vår djupaste personliga identitet.
Doppärlan (den stora vita) med dopets löfte om nåd, nytt liv och befrielse.
Ökenpärlan om de motgångar och svårigheter vi möter.
Bekymmerslöshetspärlan (den blå) om livets rastplatser, där vi får vara utan att göra.
De två röda kärlekspärlorna om att ta emot och ge kärlek.

Den gröna pärlan, den nya pärlan som tillkommit som en påminnelse om vårt ansvar för miljö och hållbarhet samt klimatet som en överlevnadsfråga.
De tre hemlighetspärlorna med det vi inte pratar om med någon eller inte har ord för. Vårt innersta rymmer hemligheter.
Nattens pärla med livets tyngsta och mörkaste stunder, men där Gud trots allt inte är långt borta.
Uppståndelsens pärla berättar om Jesu seger över ondskan och att livet segrar. I Guds ljus ser vi ljus.

Använd gärna pärlorna i frälsarkransen i din dagliga bön, meditation och reflektion. Vi är hoppets folk, kallade att växa som människor och kristna! Det gör skillnad för en församling.

Gud välsigne er.